

בפסטיבל עכו 2019

התלבושות היו מורכבות מגלימות בד ארוכות בחמישה צבעים: לבן, אדום, כחול, ירוק ושחור, המסמלים שילוב של דגלי ישראל ופולסטין. ערבוב הצבעים יצר קומפוזיציות צבעוניות וסמליות. כל אחד מאיתנו לבש את הנלימה בצבע ובדרך שבחר, ונשא על כתפו שרפרף וכלי אוכל ממתכת בצבע גלימתו, אשר השמיעו צלילי שקשוק עם כל צעד. הגלימות שינו צורה ושימוש לאורך הריקוד. אחדד מסרי, כטרובדור המספר את סיפורם של הפליטים, ליווה אותנו כשהוא שר ומנגן בעוד.

ההתרחשויות בתחנות השונות העלו דימויים מטקסים ומנהגים של דתות שונות, כמו קשירת אבנים ליד ולמצח המדמה הנחת תפילין, זריקת אורז כסימן לברכה, הסעודה האחרונה, רקדן הנושא ענף עץ זית על גבו כצלב, ומסע לווייה אוניברסאלי של אותו ענף עץ זית. חלק אחר מהתחנות העלה דימויים ממצוקת חיי היום־יום של פליטים, כמו תחנת הייחופש על חשודים" או התמונה בה בכל פעם מתמוטט רקדן אחד בדרך, השרפרף והכלים שלו מתפזרים סביבו ברעש. שאר הרקדנים חולפים על פניו בלי להביט בו, כאומרים בליבם: "אם אעצור לעזור לו, לא אוכל להמשיך בעצמי".

שיירת הפליטים יצאה משער חצר תל־חי והקיפה את החצר כשהקהל בעקבותיה. בסיום המסע חזרה אל השער ומצאה אותו נעול. הריקוד נגמר כאשר אנחנו מתדפקים על השער, ללא מענה. חודש לאחר מכן הופענו ב**ייה דולורוזה** בשינויים והתאמות קלים על חומות עכו העתיקה, בפסטיבל עכו לתיאטרון אחר 1983.

עם השנים הפך **ייה דולורוזה** לריקוד אייקוני. אולי בגלל מבנה התהלוכה שלו, שהיה אז בבחינת חידוש נמור במחול בארץ, אולי בגלל האמירה הפוליטית, ובוודאי בגלל הדימויים הוויזואליים החזקים והמוזיקה של מרסל חליפה⁵, שניגן ושר אחדד מסרי. אנשים שראו את הריקוד זכרו והזכירו, שנים רבות לאחר מכן, את מראה גלימות הבד הצבעוניות המתנופפות על החומות ואת הקהל המלווה את הרקדנים בתהלוכה שהיא ספק הפגנה למען השלום וספק לווייה שלו. התוכרת המוחשית היחידה שנשארה מהריקוד היו תמונות סטילס שצולמו בזמן המופעים. הריקוד מעולם לא תועד בווידיאו.

ב־2015 התחלתי לתעד את קורותיה של תמ"ר, וב־2018 יצא לאור הספר ימי תמ"ר – תיאטרון מחול רמלה בהוצאת צבעונים. מאחר ש**ייה דולורוזה** זכה לתיעוד מאסיבי במושגים של אז (ועם במושגי התיעוד של היום), בחרתי לשחזר אותו בכתב.⁶ התיעוד בספר הוביל ליוזמת השחזור שנה מאוחר יותר.

את הכוריאוגרפיה לריקוד יצר אמיר קולבן. **ייה דולורוזה** נוצר כריקוד מחאה אנטי מלחמתי בהשראת מלחמת לבנון הראשונה (1982). עבודת מסע שעסקה בסבל האוניברסאלי של פליטים בני כל העמים ונתנה ביטוי לכאב אובדן הבית והזהות, ולטרנדיה הקיומית שבהיות פליט, עקור או גולה. הריקוד נקרא על שם דרך הייסורים בה הלך ישו כשהצלב על גבו, אולם הקשר היה אסוציאטיבי בלבד. בדומה למסע הייסורים של ישו, גם שיירת הפליטים בריקוד עצרה בתחנות, והקהל שעקב אחר ההתרחשות הפך לחלק מהשיירה.

ייה דולורוזה (1983) מאת אמיר קולבן, רקדנים (מימין לשמאל), מאיר אבירם גרמנוביץ, צבי גוטהיימר, עפרה דודאי, גליה פבין ליוור ואמיר קולבן, צלם: לא ידוע, באדיבות ארכיון הספרייה הישראלית למחול בבית אריאלה, תל־אביב
Via Dolorosa (1983) by Amir Kolben, Dancers (right to left): Meir Germanovitch, Zvi Gotheimer, Ofra Dudae, Galia Pavin and Amir Kolben, Unknown photographer, Courtesy of the Israel Dance Archive in Beit Ariela, Tel-Aviv

ייה דולורוזה (2019) מאת אמיר קולבן, רקדנים (מימין לשמאל): אלון בנרי, סזאר עובייד, מאריה אלסהל, מריאנה בריק וספירו סאלם, צילום: אחמד מסרי
Via Dolorosa (2019) by Amir Kolben, Dancers (right to left): Alon Benari, Sezar Ubeid, Maria Elshel, Mariana Brick and Sprio Salem, Photo: Ahmad Masri

שחזור ייה דולורוזה

גליה ליוור

בפסטיבל עכו 2019 עלה שחזור של הריקוד **ייה דולורוזה**, אשר הוצג באותו פסטיבל ובאותו מקום 36 שנים קודם לכן. כדי לספר על שחזור הריקוד יש לספר על הריקוד המקורי, ועוד קודם לכן על הלהקה בה נוצר:

תמ"ר – תיאטרון מחול רמלה הייתה להקת מחול פורצת דרך, אשר פעלה מבסיסה בעיר רמלה בשנים 1983-1984. היא הייתה אחת הסנוניות הראשונות של היוצרים העצמאיים.¹ מנקודת מבטי האישיית – תמ"ר הייתה חלום. התאספנו חמישה רקדנים, חברי נפש, כולנו יוצאי להקת בת־שבע, ויצאנו להרפתקה חלוצית של חיפוש דרכי ביטוי ויצירה. הרקדנים בלהקה המקורית היו: צבי גוטהיימר, עפרה דודאי, מאיר אבירם גרמנוביץ, אמיר קולבן ואני – גליה פבין ליוור.

תמ"ר הייתה להקה חלוצית הן מבחינת קביעת הבית בפריפריה והן מבחינת הניהול האמנותי, השיתופי והדמוקרטי: להקה ששייכת לרקדנים ולכל רקדן/נית יש זכות שווה להביע את רצונותיו/יה ולהתוות את דרכה של הלהקה. היינו גם בין הראשונים להתנסות בדרכי עבודה שהן היום ה"לחם והחמאה" של עבודת רקדנים, כמו שותפות ביצירה דרך עבודה באימפרוביזציה. בתחום היצירתי, התאפיינה החלוציות של תמ"ר בשני מישורים: בהופעות בטבע ב"יצירות תלויות מקום" (Site specific) וביצירות בעלות אמירה חברתית, פוליטית ואקטואלית.

הבחירה להופיע תחת כיפת השמיים בריקודים המבוססים במידה רבה על אלתור, נבעה בעיקר מאילוצים כלכליים, אבל גם מרוח התקופה ומהרצון שלנו, חברי הלהקה, לפרוץ את גבולות היצירה שהיו מקובלות בלהקות הממוסדות בישראל.

את הקו של יצירות בעלות אמירה אקטואלית ופוליטית הובילו בלהקה הרקדנים-כוריאוגרפים עפרה דודאי ואמיר קולבן. שיתוף הפעולה הראשון ביניהם היה בריקוד סיפור כמו בדיה.² אשר נוצר עוד בבת־שבע. עפרה יזמה אותו בשיתוף עם המוזיקאי ואיש הקולנוע אחדד מסרי, אשר שר וניגן בעוד על הבמה לצד הרקדנים. אחדד היה שותף חשוב גם ב **ייה דולורוזה**.

ייה דולורוזה

ייה דולורוזה הייה שילוב של אותם שני מאפיינים: הצורה – "יצירה תלויות מקום" הנערכת תחת כיפת השמיים במרחק נגיעה מהקהל, ומבוססת בחלקה

ייה דולורוזה (1983) מאת אמיר קולבן, צילום: טליה חסיד
Via Dolorosa (19984) by Amir Kolben, Photo: Talia Hassid

ייה דולורוזה (2019), מאת אמיר קולבן, צילום: אחמד מסרי
Via Dolorosa (2019) by Amir Kolben, Photo: Ahmad Masri

